

TROLDSPJLET

Meddelelsesblad for Karin Michaëlis Selskabet. nr. 10. af 29. april 2008.

Indholdsfortegnelse:

1 Redaktionel note.

2 Referat af årsmøde.

4 Karin Michaëlis på internettet. En kort brugsvejledning.

5 Bemærkninger til "Forord til 2. udgave af "Den farlige Alder"".

6 Forord til 2. udgaven af "Den farlige Alder".

En redaktionel note.....dette er ikke redaktørens blad, faktisk er jeg slet ikke redaktør, og kan heller ikke lide at andre forestiller sig at jeg er det. Jobbet som redaktør forudsætter nemlig, at der er noget at redigere, hvilket i min verden betyder, at der er stof at vælge imellem, at der er stof at smide væk, og at der håbefulde skribenter at fornærme ved at brokke sig over relevans, stavfejl, tegnsætning og "vinkling". En sådan redaktør mangler jeg stort set samtlige forudsætninger for at være. Så jeg er i virkeligheden en slags teknisk assistent, der hele tiden er næsten fremme ved mit inkompetenceniveau og hvor det kun er provinsiel blanding af optimisme og manglende viden om egne mangler, der holder skuden gående.

Med andre ord: alle former for indlæg er velkomne. Og de vil alle blive mødt med spontan imødekommenhed og teknologisk førstehjælp. Og det er både personlige læseoplevelser, fund i arkiver og alt muligt andet med tilknytning til forfatterskabet, der er velkomment.

Henning Høeg Hansen.

Karin Michaëlis Selskabets årsmøde 2008 den 29. marts

Årsmødet blev afholdt på Kvinfo Bibliotek, Christians Brygge 3, lige ved siden af Den Sorte Diamant. Inden selve årsmødet var der to meget interessante oplæg om Karin Michaëlis

- Om kunstnerisk frihed. Barnet og kvinden som æstetisk strategi hos Karin Michaëlis ved Anne Birgitte Richard og
- Psykoanalysen og Karin Michaëlis ved Ole Andkjær Olsen.

Referat af årsmødet:

1) Valg af dirigent, referent og godkendelse af dagsorden

Paul Opstrup, LiteraturHaus blev valgt til dirigent. Han konstaterede at årsmødet var rettidigt indkaldt. Solveig C. –Dupont blev valgt til referent, og dagsordenen blev godkendt.

2) Styrelsen aflægger årsberetning

Formanden Inga-Britt Olsen fortalte om Karin Michaëlis Selskabets aktiviteter siden årsmødet i 2007. En skriftlig beretning blev uddelt.

"Faktopapir vedr. årsberetningen 2008:

- Der er i perioden siden sidste årsmøde afholdt 6 styrelsesmøder på flg. datoer: 19.04.07, 20.05.07, 24.08.07, 27.10.07, 26.01.08 og 29.03.08.
- Der er afholdt 2 medlemsmøder:
 - 20. maj 2007 – en litterær Karin Michaëlis-vandring i København i samarbejde med byvandrerfirmaet "Peter og Ping",
 - 27.10.2007 – to foredrag i LiteraturHaus: Bo Tao Michaëlis: Min relation til K.M. og Henning Høeg Hansen: Forholdet mellem Karin Michaëlis og den amerikanske skribent Agnes Smedley.
- Der er udgivet 6 numre af medlemsbladet TROLDSPJELET, hvor der udover aktuelle informationer er trykt flg.:

nr. 4.

"Der Fall d'Annunzio". Karin Michaëlis pamflet fra 1925 om digteren Gabriele d'Annunzios røvermentalitet. Af *Solveig Czeskleba-Dupont*

nr. 6.

Karin Michaëlis (1872-1950). En glemt verdensberømt dansk forfatter. Af *Birgit S. Nielsen*

Nr. 7

Beverly Driver Eddy: "Karin Michaëlis. Kaleidoskop des Herzens. Eine Biographie". Introduktion ved *Solveig Czeskleba-Dupont*.

Karin Michaëlis – oversigt over forfatterens bøger. Af *Solveig Czeskleba-Dupont*

Nr. 8.

Politikens Kronik. 20- 10- 26. Brev fra Wien. Den store Paneuropa-kongres.
Karin Michaëlis tegner Billedet af den første store Paneuropa-kongres. Wien, Oktober.

Nr. 9.

"Politiken"s Kronik. 26-4-1929. Den tomme Plet. *Karin Michaëlis* fortæller om maleren Ruth Weber. Kronikken er kendt blandt psykoanalytikere.

Styrelsen modtager meget gerne forslag til andre kronikker, anmeldelser, artikler vedrørende Karin Michaëlis til "Troldspejlet".

Vi gør opmærksom på, at Karin Michaëlis Selskabet er optaget på hjemmesiden www.Litteratselskaber.dk Her kan man klikke sig ind og finde selskabets side og links til videre orientering om K.M.. Vi har også købt domænenavnet karinmichaëlis.dk, men endnu ikke benyttet det pga. manglende ressourcer.

Årsberetningen blev godkendt.

3) Kassereren fremlægger årsregnskabet med påtegning af revisor. Det reviderede regnskab fremsendes senere via "Troltspejlet".

4) Indkomne forslag Ingen.

5) Valg af medlemmer og suppleanter til styrelsen Ingen nyvalg.

Styrelsen har syv medlemmer + to suppleanter. Det er

Inga-Britt Olsen, formand	noo-ibo-thuroe@mail.dk
Henning Høeg Hansen, kasserer	hongkonghenning@gmail.com
Vagn Steen (formand for forfatterforeningens seniorgruppe)	vagn_steen@hotmail.com
Karen Klitgaard Povlsen (Århus Universitet)	karenklitgaard@hum.au.dk
Beth Juncker (Danmarks Biblioteksskole)	bj@db.dk
Merete von Eyben (USA)	mereteve@earthlink.net
Angela Huemer (Tyskland)	angelahuemer@compuserve.com
Birgit S. Nielsen (suppleant)	b.s.nielsen@hotmail.com
Solveig Czeskleba-Dupont (suppleant)	sd@cnas.dk

6) Valg af revisor Paul Opstrup, LiteraturHaus, fortsætter som revisor.

7) Fastsættelse af årskontingent Kontingentet er fastsat til 150 kr. for enkeltpersoner.

8) Nye initiativer

Picnic til Thurø. Turen er udsat til den 7. juni, 2008. Mere om det i et særligt brev til medlemmerne.

Et medlemsmøde til efteråret i LiteraturHaus er under planlægning. Emnet bliver muligvis "Tyske flygtninge i Danmark 1933".

Styrelsen har ideer til flere nye initiativer:

Oversættelser af nogle af de bøger som Karin Michaëlis udgav i udlandet, og som ikke er udkommet på dansk.

Udarbejdelse og publicering af oversigt over tekster udkommet efter 1975, der omtalte Karin Michaëlis eller bragte tekster af hende.

Vi håber på et arrangement om KM. sammen med Forfatterforeningens seniorgruppe.

Vi søger efter flere ambassadører for KM. Selskabet med henblik på Karin Michaëlis-udstillinger og -foredrag på biblioteker og kulturhuse rundt om i landet. - **Det er vigtigt, at alle medlemmer reklamerer for selskabet blandt familie og venner, så vi kan blive flere og dermed stå stærkere ved ansøgninger om økonomisk støtte til initiativer.**

9) Eventuelt

Vidste I, at Karin Michaëlis blev valgt ind i præsidiat for Den danske Antikrigskomité den 14. august 1932 sammen med bl.a. Martin Andersen Nexø, Gunnar Gunnarsson, Otto Jespersen, Jørgen Jørgensen, Marcus Lauesen, Henrik Pontoppidan, Ellen Hørup og Hans Kirk, og hun blev desuden sendt til Den internationale Antikrigskomité's kongress den 27.-29. august 1932 i Amsterdam som delegeret sammen med 11 andre? Ref. Solveig C. - Dupont

KARIN MICHAËLIS PÅ INTERNETTET.

Jeg tror egentlig ikke, at den håndholdte bog nogen sinde går af mode. Altså dette at man har en reol, hvor man kan finde en gammel bog, som tidligere har tilhørt en anden og som er den originale udgave. Men alligevel sker der jo teknologiske nybrud, og flere og flere bøger bliver tilgængelige på internettet. Nogle steder skal man være medlem af en eller anden organisation for at få adgang eller man skal betale for ydelsen. Men der er altså også enkelte kvit og frit internetsider, og i denne uge fandt jeg i "The Times Higher Education" et indlæg af professor Erik Ringmar, der gjorde uhæmmet reklame for en internet-side, hvor alle mulige gemmer alle mulige og umulige "gamle ting" af interesse for interesserede læsere og seere. Siden hedder www.archive.org og kan stærkt anbefales også for Karin Michaëlis interesserede. Klik ind, vælg feltet "texts", og skriv "michaëlis" i søgefeltet, og op popper flere af hendes bøger i engelske udgaver.

Foreløbig kan man finde "Elsie Lindtner", "The Dangerous Age", "The Child Andrea" og "The Governor" på denne side.

Dette er i sig selv fantastisk. Men endnu mere interessant er det, at man kan vælge mellem forskellige metoder for "downloading" og skærm-læsning i skærmens venstre side – det er simpelthen angivet hvor meget hver enkelt metode "fylder". Så hvis man blot lige skal kigge, klikker man på TXT, mens man, hvis man vil have bogen i fuldstændig fotografisk gengivelse (inkl. bogens omslag i den korrekte farve), skal klikke på "PDF". Forskellen er af man får tekst-versionen på nogle få sekunder, mens den fotografiske gengivelse tager op til et kvarter med selv en hurtig forbindelse.

Endelige er der en klik-mulighed ude i venstre side, som jeg formoder ikke ret mange kender nemlig "FLIP BOOK". Det er et lille vidunderligt illusionsskabende program til dem, der vil have rigtige bøger på skærmen. Klik på denne mulighed ved f.x. bogen "The Governor" – og i løbet af nogle få sekunder kommer billedet af selve bogen frem – det første man ser, er nogle blanke sider nøjagtig som i bogen – klik på den lille pil i højre side – og frem kommer bogens titelblad – og på den måde kan man læse og blade sig gennem hele bogen i løbet af ingen tid. Men nu kommer så det geniale, nemlig den indbyggede søgefunktion. Lad os antage, at det er en af bogens personer, Preben, man er mest interesseret i. Så skriver man blot "Preben" ind i søgefeltet (SEARCH) og trykker på "GO". Bogen forbliver opslået, men får nu pludselig en masse små gule "klistermærker" sat ind mellem siderne. Klikker man så på disse huskesedler, kommer der i tur og orden alle de sider frem, hvor ordet "Preben" er nævnt, og for at der slet ikke skal være noget at tage fejl af, ses ordet "Preben" indstregt på siden. Prøv det. Det er meget overbevisende. Og sjovt, helt ned til den lille detalje, at man faktisk på skærmen ser bogen blive bladet i med teknologiens usynlige hånd!

Og det er helt ufarligt at lege med alle disse programmer. Man kan faktisk ikke komme til at ødelægge noget som helst. Det værste der kan sker at man kommer til at lægge flere hundrede megabytes ind på sin harddisk og spille en masse plads. Og dem kan man jo altid ved lejlighed slette igen. Med mindre man da lige vil printe hele manuskriptet ud til gammeldags læsning i ledige stunder.

H3

BEMÆRKNINGER TIL 2.UDGAVES FORORD.

Karin Michaëlis udgav i 1910 en af sine mest udbredte bøger "Den farlige Alder". Den udkom på dansk i mange oplag og blev oversat til utallige sprog. I 1924 udkom den i en 2. udgave med et indledende forord af forfatteren. Det er dette forord, der er optrykt i det følgende. Bogen udkom tillige i en 3. udgave i 1987 med et efterord af Dorrit Willumsen. Denne 3. udgave er et fotografisk optryk af 1. udgaven, og indeholder derfor ikke nedsat tekst. 2. udgaven er i øvrigt også et uændret genoptryk af 1. udgaven hvad angår selve hovedteksten.

I teksten er den oprindelige ortografi bevaret. Testen er omsat til en words-fil af Henning Høeg Hansen i samarbejde med interesserede medlemmer af selskabet.

Der har været en række tekniske problemer med at få omsat denne tekst til en læsbar form i Troldspejlet. Men foreløbig er den redaktionelle linje, at sammenhængende tekster af Karin Michaëlis altid gengives i "word-format" (og altså ikke i "fotografisk" gengivelse), således at interesserede ved en simpel teknik kan løfte teksterne over i egne tekstfiler. Håbet er derved langsomt at opbygge en tekstsamling i et for alle tilgængeligt format.

FORORD TIL "DEN FARLIGE ALDER"'S NYE UDGAVE.

Det er ikke mig, der har opfundet Kvindens "farlige" Alder. Den opfandt sikkert sig selv, da vor elskelige Stammoder Eva som Adams Hustru kom lidt op i Aarene. Men det er mig, der har givet Perioden Navn, og Benævnelsen "den farlige Alder" benyttes nu Verden over saavel paa Sindssygeanstalter som i Fængselsannaler og i videnskabelige Afhandlinger om Mennesker og Dyr. For ikke mange Dage siden stødte jeg i en videnskabelig Artikel om Fiskenes Liv paa Overskriften: "Dangerous Age", anvendt om Dybvandsfisk!

Paa mine Rejser før, under og efter Krigen har jeg, saavel paa denne som hin Side Atlanten talt med Snese af Læger, Sindssygelæger og Jurister, der takkede mig for den Nytt, jeg havde gjort med Bogen og de efterfølgende belysende Foredrag.

Som Bevis paa, at Bogen - rent fraset dens æstetiske Værd - har gjort Gavn, vil jeg blot anføre, at man i adskillige Lande, udelukkende paa Grundlag af Diskussionen, Bogen rejste, *nu tager den "farlige Alder" som formildende Omstændighed, hvor det gælder Forbrydelser, der er begaaet af Kvinder i Overgangsaarene.*

Men jeg vil være ærlig og tilstaa, at da jeg skrev Bogen, var den blot for mig et Led i den sammenhængende Kæde af Bøger, jeg har skrevet til Belysning af den mere og mindre komplicerede moderne Kvinde. Mine Bøger handler jo næsten udelukkende om Kvinder, af den simple og nærliggende Grund, at dem forstaar jeg mig paa - som maaske de færreste.

Jeg har, fra jeg som Barn gav og modtog Fortrolighed, næret en umaadelig Interesse for alt det, der "laa bagved" inde i Kvinden, det, hun daarligt selv finder Udtryk for, men det, hvoraf alt det øvrige afhænger.

Som Barn kunde jeg sidde timevis - jeg vilde, fantastiske Unge - gemt i en Krog og lytte musestille efter, hvad Voksne og gamle Mennesker talte om. Meget gik langt over min Forstand, meget misforstod jeg, men *det* fandt jeg ud, at Kvinder ikke var saa ligetil, som de i det daglige Liv gav det Udseende af. Allesammen blev de for mig Gaader, jeg brugte min Fantasi til at løse.

I den lille stillestaaende Provinsby, hvor Slægt følger Slægt i samme Købmandsgaard, hvor Haandværk gaar i Arv fra Tipoldefar til Sønnesønssøn, er hvert Hus sin bindstærke Roman. Man kan læse den, nøjes med at blade i den - eller lade den ligge, Romanen er der. For mig var hvert Hus' Roman nøje knyttet til "Kvinden" i Huset. Alle Romanerne var sørgelige, forekom det mig, fordi alle Kvinderne var saa lidt glade. De led alle ilde paa en eller anden Maade, snart var det Sorger for Udkommet, snart noget med Børnene, snart de underlige Hemmeligheder, der angik Manden, de var gift med. Med rene Ord blev det ikke sagt. Det blev sukket frem, det blev hvisket, det blev sagt indviklet i mange Omsvøb. Men jeg vænnede mig til at forstaa.

Der sker jo saa meget i saadan en lille By. Der sker i Virkeligheden meget mere end i baade Paris og London. For det, der sker i Storbyen, det faar man at vide gennem Aviserne, og det angaar ikke én, fordi det drejer sig om fremmede Mennesker. Men i den lille By, hvor det ene Menneske kender det andet lige fra Klæder og Indtægter til de allerhemmeligste smaa Laster og Fejl og Snurrigheder, der bliver alt saa uhyre stort og alvorligt og tragisk. Der har Væggene Øren, og Brostenene bærer Bud fra Hus til Hus. Alt vides. Alt vides forblommet.

Paa Drengene forstod jeg mig dengang saa lidt som senere paa Mænd. Man legede med Drengene, man forelskede sig nu og da i dem, som man senere gjorde det i Mænd. Deres indvendige Liv var én saa uhjælpelig fremmed og - ligegyldigt, som Indretningen af den Maskine, man med Henrykkelse saa i Virksomhed og ikke vidste noget om.

Da nu hvert Døgn i Provinsbyen for et Barn med Fantasi har Længde som et normalt Skudaar, og da hverken Skole, Hjem, Klaver eller Leg formaaede at udfylde alle Døgnet Maaneder, maatte det fantasifulde Barn ty til sine "Gaader". Det blev mig en, sikkert ganske ubevidst og uvilkaarlig, Sport at prøve at naa ind i den inderste Mørkekrog af Fortrolighed hos mine forskellige, og vidt forskellige Veninder. Jeg havde Fornemmelsen af at aabne Dør efter Dør, Dør efter Dør; min Taalmodighed var uden Ende, jeg helmede ikke, før jeg var kommen derind, hvor der ikke var mere gemt bagved.

Denne Længsel efter at vide det rent menneskelige om smaa Mennesker, har trolig fulgt mig til denne Dag, nu er det blot ogsaa store Mennesker, jeg beskæftiger mig med, og nu er Døgnet blevet besynderlig kort.

Jeg maa vel gennem Aarene have erhvervet mig en vis Evne til at trænge ind i Mennesker - Kvinder - siden jeg har modtaget og stadig modtager Fortrolighed uden Frygt og uden Grænse fra saavel ganske unge som næsten helt gamle. Ikke blot herhjemme. Hvor ofte sidder jeg ikke og grubler over et bindstærkt Brev fra Udlandet, skrevet af en eller anden lille ulykkelig og forvirret Sjæl, der tilfældig har mødt mig, dengang ikke har vovet sig frem med sin "Hemmelighed", men nu paa Papiret finder Mod - og forlanger, at jeg skal raade hendes Liv og stille hendes Skæbnes Horoskop.

Hvor ofte har jeg ikke i Amerika, i Frankrig, i Tyskland, Ungarn, Bøhmen, og hvad alle de Lande nu hedder, siddet overfor Kvinder, der - ofte paa Sprog, jeg kun halvvejs forstod, krævede, at jeg skulde vide "alt". Stundom har de da, for at finde et Sprog, jeg forstod, valgt den Fremgangsmaade at betjene sig selv af et fremmed. Disse gebrokne Skriftemaal var ofte hjerteskerende rørende.

Mere endnu har det undret mig, at Læger kom til mig og spurgte, om jeg kunde klare Spørgsmaal, hvor de stod famlende.

Mit Instinkts Usvigelighed, min absolutte Vilje til at udtrykke nøjagtig, hvad jeg i den ene eller anden Sag netop tænkte og følte, gav ofte mærkelige Resultater. Det skete atter og atter, at jeg, hvor det drejede sig om Mennesker, jeg i Virkeligheden kendte mindre end lidet til, ved et Blik, ved et Smil, ved et henkastet Ord, ligesom fandt helt ned til Bunden og i et Nu vidste alt.

Jeg mindes saaledes engang i New York. Jeg var med min Søster indbudt til The hos en mig vildfremmed Dame, om hvem jeg kun vidste, at hun var svært rig, havde, som min lille Niece udtrykte sig, "syv Automobiler", en Mand og en lille Datter. Min Søster ansaa hende for et af Jordens mest lykkelige Mennesker. Hun kendte hende forøvrigt heller ikke.

Vi sad og snakkede om løst og fast, som man gør ved den Slags Theer. Der blev ikke talt et Ord, der egentlig sagde noget ud over Vejr og Vind. Manden var ikke tilstede. Da vi gik derfra, sagde jeg til min Søster: Hun er ulykkelig, og inden ret længe, bliver hun skilt fra sin Mand.

Min Søster spurgte stilfærdigt, om jeg var gal. Et halvt Aar efter var hun skilt. Hendes Mand havde længe næret Interesse for en anden.

Hvoraf jeg vidste, at hun var ulykkelig, skal jeg ikke kunne sige. Hun lo og pludrede ustandseligt. Sikkert har hun et Par Gange let, hvor der intet var at le af. Mere behøvede jeg ikke.

Jo, jeg tør sige, jeg kender et og andet om vor Tids Kvinder. Og det er jo ikke de daarligste, der søger mig. Derfor, naar jeg giver mit Bidrag til Forstaaelsen af det udviklede, men bundløst interessante, Individ, som vor Tids Kvinde er, saa taler jeg med virkelig Autoritet.

Sagen er jo den, at Kvinder kun giver ærlig Fortrolighed til Kvinder. I Almindelighed. Der findes saa lykkelige Hustruer, der findes saa fornemme Mænd, at de gensidig kan sige hinanden alt - uden Frygt. Men, ikke sandt, det er kun de yderst, yderst faa.

De, der staar hinanden nærmest, de, der hører sammen gennem Blodets Baand, har den største Mulighed for gensidig Forstaaelse, men her kommer noget andet til: Den Blufærdighed, der saa ofte findes Søster og Søster imellem, der næsten altid findes mellem Mor og Datter, for ikke at tale om Far og Datter. En Kvinde betror sig helst til en Veninde, hun ved, hun kan stole paa.

Efter mit Skøn udvikles der langt mere Fortrolighed i Venskab end i Ægteskab. Grunden er den sørgelige: den ene Part frygter den anden. Begge vilde maaske helst af alt, men de tør ikke, de er bange for Konsekvenserne, for det, der følger efter næste Dag, næste Maaned, næste Aar.

Intet er saa vidunderligt som Fortrolighed mellem Mand og Kvinde. Men vi opdrages saa forkert, og derfor er denne Fortrolighed næsten ikke til at gennemføre. Jeg har ofte bemærket med Ynk og Sørgmod, at Mennesker, Mand og Hustru, der raabte meget højt om deres gensidige Fortrolighed, var milevidt fra hinanden i saa Henseende. Ikke engang *det* tør de tilstaa frit, at de ikke tør skænke hinanden Fortrolighed.

Jeg har engang et Sted læst om en gammel Eneboer, der skrev Breve til en romersk Enke om, hvorledes hun burde opdrage sine Børn. Noget af det, han først forlangte var, at Barnet aldrig - under ingen Omstændighed - maatte hviske, hverken til sin Moder, til Slaverne, til Kammeraterne. Et Barn behøver ikke at hviske. Et Barn har intet at skjule. Lige-

ledes lagde han Moderen paa Sinde at iagttage Barnets Blik. Barnet skulde altid se frit op. Slog det Øjnene ned, var der noget paa Færde.

Børn, selv i de bedste Hjem, lærer at hviske, hører Ting, de "ikke maa fortælle" igen, hører Ting sagt om andre Mennesker, Ting, der ikke siges til disse. Børn lærer Forstillelsens Kunst, der næsten er værre end Løgnens.

Og tænk paa noget saa fundamentalt som Forelskelse. Efter den gængse Moral eller Anstandsfølelse bør det ikke være Kvinden tilladt at vise sine Følelser. Hun har at "vente", til han behager at bestemme Forholdet. For Himlens Skyld, hun maa ikke være aggressiv. Det er ikke kvindeligt. Skulde han vide, at hun holder af ham, og han ikke gengælder hendes Kærlighed, agtes det som en Skam for hende.

At Kvinder almindeligvis dog er de aggressive for saa vidt, at det almindeligvis er dem, der bestemmer, naar der skal tales, er atter en helt anden Sag. Kvinden har en, tror jeg, langt større Trang til Fortrolighed end Manden, derfor lider hun mere ved ikke at kunne skænke ham sine inderste Tanker end han ved at kunne aabenbare hende alt.

Naaede Menneskeheden engang ad Videnskabens Vej saa vidt, at Tankerne var synlige, vilde Menneskenes Lykke være uhyre meget større. Muligheden for Lykke gaar gennem Forstaaelse. Hvad nytter det saa, at Mennesker taler og taler, naar de ikke kan eller *tør* forklare nøjagtigt, hvad de tænker og føler? Grunden til de Millioner af ulykkelige eller halvt ulykkelige Ægteskaber er ikke saa meget, at de "to ikke passer" sammen som det, at de to ikke ved det rigtige om hinanden - og *gæfter det gale*.

Den "farlige Alder" er skrevet paa Viden om Kvindens Angst for at aabne de hemmelige Døre. Men da hver Bog jo giver et ret begrænset Udsnit af det levende Liv, man ønsker at skildre, er det forstaaeligt, at jeg i denne Bog ikke fik nær nok med.

Bogen opfattedes af mange, som om jeg vilde fastslaa, at Kvinder i den farlige Alder er mere erotisk bevægede end i Aarene efter. Dette var nu ihvertfald ikke min Hensigt. Det gælder derimod de Kvinder - der jo ikke er i Faatal - for hvem Erotik spiller den store Rolle i Tilværelsen. For dem bliver Overgangsperioden en eneste Længsel efter og Kamp for - det uopnaaelige.

Jeg har jo saa usigelig ofte gennemdrøftet dette Spørgsmaal med Læger og Jurister - de to, der foruden Kvinden selv, er dybest interesseret i at komme til Klarhed. Og mit Standpunkt falder nøje sammen med deres. Kvinden har det altid svært. Hendes Fysik fører det med sig. Hun har det sværest i Overgangsperioden. Det, der i hendes tidligere Liv var af størst Betydning for hende, opnaar i disse Aar en yderligere Stigning. En Stigning, der i mange Tilfælde nærmer sig eller udarter til det sygelige. Den Kvinde, der som Mor var meget bekymret, oplever i Overgangsaarene, der jo ofte falder sammen med Børnenes Overgang fra Barn til Voksen - Sorger uden Ende, ofte aldeles meningsløse, indbildte Sorger. Den Hustru, der maatte spinke og spare for at klare Hjemmets daglige Behov, overskrider let i disse Aar Grænsen for Sparsommelighed og bliver gerrig, selvom det er ganske unødvendigt. Den altfor propre Husmoder kommer til at lide under Rengøringsmani. Den forlystelsessyge kan ikke længere udholde Hjemmets fire Vægge, men farter rundt, hjemløs, utilfreds. Den hidsige, meget skændende Kvinde, bliver nemt ulidelig for sine

Omværende. Den skinsyge tilbringer megen Tid med at græde, lave Scener og indlogere sig paa Nervekliniker.

Saadan staar det til.

Men der er Undtagelser. To Slags: De Kvinder, der fødes med en Selvbeherskelse, der gennem Selvopdragelse ofte bliver katastrofalt heroisk, og saa de Kvinder, som Vorherre har benaadet med en saa velsignet harmonisk Sjæl i et næsten ujordisk sundt Legeme, at ingen Overgangsaar vover at berøre dette kongelige Værk.

De Kvinder, der besidder Selvbeherskelsen - Kvinder har almindeligvis snarest for meget af den Vare - deles atter i to: De, der har Kraft til, uden at sprænges, at lide i Tavshed, uden at lade nogen Mors Sjæl ane, hvad Kampen koster, ja, end ikke at den staar paa, og saa de, der spænder Buen til den brister.

Der gaar rundt om i Verden mange Kvinder, der er som sprukne Klokker. Den Revne, der sloges i Sjælens ædle Metal, er ulægelig. Og maaske kunde Skaden være undgaaet.

For nu kommer vi til Konklusionen, den, jeg ikke ejede i saa rigt Omfang, da Bogen blev skrevet, som nu, hvor jeg har faaet megen Viden foræret af unge Sønner og Døtre, og Ægtemænd og Læger.

Efter mine Foredrag om den farlige Alder modtog jeg Hobevis af Breve og rørende Besøg af unge Mænd og Kvinder, der sky - ofte grædende - tilstod, at de "havde gjort deres Moder Uret", at de "ikke havde været gode imod hende i de senere Aar, fordi hun tidt var saa underlig", men nu forstod de, at hun jo var syg, og at de skulde værne om hende, hjælpe hende og prøve at lette hendes Byrder. Ægtemænd skriftede stammende, at de havde bebrejdet deres Hustru hendes "Hysteri" og truet med alt ondt, hvis hun ikke tog sig sammen, kun med det Resultat, at alt blev værre. Det var hidtil ikke faldet dem ind, at hun, "der jo ikke saadan var syg", kunde fejle noget, der krævede Ømhed og Overbærenhed. Nu var de til Gengæld dobbelt villige til at gøre alt. De lovede at skrive Breve til mig om Udfaldet. Enkelte huskede, andre glemte det.

Jeg var i de Dage for mange Mennesker en Slags "kloge Maren". Men kloge Maren var heller ikke saa ueffen endda, og man tyer jo til den kloge Kone, naar de kloge Mænd (Lægerne) giver op.

Sindssygelægerne berettede mig, at et meget stort Procenttal af deres Patienter kom til dem i Overgangsaarene, og at af disse langt det største Flertal paa Anstalten eller Kliniken formeligt havde "Fristed". Der blev de ikke bebrejdet, at de "ikke var som ellers". Der toges det for givet, at de skulde plejes, til de blev raske igen. Mange Kvinder blev i Hjemmene, af Mangel paa kærlig Forstaaelse af Situationen, drevet ud i den frygteligste Form for Sindslidelse - Selvforagt. Lægerne ønskede alle som én kun, at hver Mand og Kvinde vilde gøre sig klart, at Overgangsaarene er "en farlig Alder", hvor der kræves Vagt i Gevær, om ikke sørgelige Ting skal ske, Hvor mange Kvinder begaar ikke Selvmord eller forsøger derpaa i hine Aar? Hvor mange indlader sig ikke i de Aar i uoverlagte Forbindelser? Hvor mange ødelægger ikke i de Aar, hvad de selv med Nænsomhed, Flid og Omhu har bygget op gennem en hel Menneskealder? Der var Grunde nok til at skrive en Bog om Kvinden i den

farlige Alder. Bogen kunde være skrevet som denne - og den kunde være skrevet paa tusinde andre Maader. *Det vigtige var, at den blev skrevet og bragte et – for mig ikke saa behageligt – Røre, hvorved Mennesker kom til at tænke over noget, de før var gaaet tankeløst forbi.*

Nu vil jeg til Slut bede Læseren være saa venlig, naar han kommer til et bestemt Sted i Bogen, ikke at læse som Fanden, naar han læser Biblen, men læse, hvad der staar – og ikke lægge til eller trække fra.

Jeg lader en sølle erotisk ophidset Kvinde, der befinder sig paa Nerveklunik, sige noget lignende som: "hvis Mænd anede, hvordan det staar til i os Kvinder mellem fyrrer og halvtreds, de vilde skyde os ned som gale Hunde". Disse Ord er *ikke* lagt i Munden hverken paa Bogens Heltinde eller paa Bogens sympathivækkende Figur, men skyldes en Stakkel, og er taget med for at vise, hvor *ulykkelig en Kvinde kan føle sig*, naar hun kommer paa den anden Side af den sunde Fornuft.

Man har direkte benyttet det mod mig, som et Angreb paa Kvinder. Hvor fjantet, hvor dumt, hvor meningsløst! En Kvinde, der hele sit Liv kun har syslet med at sprede Klarhed om Kvinden for at skaffe hende mildere Kaar, at hun saa skulde give sig til at kaste en saadan Kampesten mod dem, hun forsvarer! Naturligvis, jeg kunde ved et Pennestrøg tage denne Sætning ud af nuværende Udgave, men jeg kan jo ikke saa godt pille den ud af de maaske en Million trykte Eksemplarer, der rundt om i Verden er solgt af Bogen. Desuden kan jeg vel forde, at Læseren ogsaa tager sin Forstand fangen. Det vilde jo være en Fornærmelse, hvis jeg ansaa Læseren i al Almindelighed for saa unormal, at han ikke kan læse mit virkelig klare Dansk.

Elsie Lindtner er ikke mit Ideal af en Kvinde. De, der kender mig, vil le ved Tanken. Hun er en Type. Som Type har hun sin Interesse. Det er bleven mig bebrejdet, at jeg taler om den "farlige Alder" i Forbindelse med et Væsen, der intet tager sig til, en Snylter paa Samfundet, et goldt, klarhjernet, beregnende Nul. Man har sagt, at Kvinder, der havde noget at bestille, simpelthen ikke havde Tid at tænke paa sig selv og følgelig ikke skænkede den farlige Alder den fjerneste Tanke.

Desværre. Desværre er det sandt. Der er mange Kvinder, som aldrig har Tid for det daglige Stræb at skænke deres eget Indre eller Ydre nogen Tanke. Det er sandt, som det er sørgeligt. Der er ogsaa Kvinder, der, naar de faar Børn, ikke har Tid til at ligge til Sengs, til de er raske igen.

Men hvad bliver Følgen?

Havde jeg ladet Bogen ligge i min Skrivebordsskuffe ti Aar endnu, var ikke *Elsie Lindtner*, men *Lili Rothe* blevet Hovedfiguren. Af mere end én Grund. Men jeg er jo ikke død endnu, og det er meget muligt, at jeg ad Aare tager Spørgsmaalet op igen. Der er meget om Kvinder, som endnu ikke er kortlagt. Der er uopdagede Poler i hendes Tilværelse, som nok kunde friste - den dristige og modige Opdager, der ikke er bange for at fryse inde eller paa en anden Vis sætter Livet til under Færden.

Saa viden om, som denne Bog, er vel kun de færreste Bøger vandret.

Ofte har mindre velvillige Sjæle villet forringe dens Værdi ved at sige, dens enorme Udbredelse skyldes Reklame. Herregud, tror man virkelig endnu herhjemme, at en Bog skulde gaa den samme svimlende Sejrsang gennem alle Herrens Lande, fordi en driftig Forlægger finder paa at ofre nogle Tusinde Kroner paa Reklame.

At der stod Strid om den, hverken forringer eller forhøjer dens Værdi.

"Den farlige Alder" kom noget forud for sin Tid. Derfor blev den jo ogsaa kanøflet i adskillige smaa Andegaarde, men til Gengæld havde Forfatteren den dejlige Oprejsning, at for hvert Aar, der siden gik, kom flere og flere af Modstanderne og sænkede Kaarden for den: - for Sandheden.

Thurø, Dec. 1923.

Karin Michaëlis.